

HOLMI

XX. évfolyam 10. szám

2008. október

Szerkeszti: Réz Pál (főszerkesztő),
Radnóti Sándor (bírálat), Várady Szabolcs (vers), Závada Pál (széppróza),
Fodor Géza, Szalai Júlia, Voszka Éva

Szerkesztőbizottság: Bodor Ádám, Dávidházi Péter,
Göncz Árpád, Kocsis Zoltán, Lator László,
Ludassy Mária, Nádasdy Ádám, Rakovszky Zsuzsa.
Tördelőszerkesztő: Környei Anikó. A szöveget gondozta: Zsarnay Erzsébet

TARTALOM

- Ágh István*: A nemzedék behajózása • 1255
Kántor Péter: Szerelmes triptichon • 1256
Gelléri Andor Endre: Rombolás • 1258
Gréczy Emőke: Egy ismeretlen Gelléri-novelláról • 1264
Vallasek Júlia: Néhány szó Max Blecherről • 1265
Max Blecher: Történetek a közvetlen irrealitásban
(*Részlet*) (*Fordította Vallasek Júlia*) • 1268
Bogdán László: A görög sziget (Ricardo Reis
tahiti fekete füzetéből) • 1272
Luca Anna: Ráolvasás • 1275
Aljnövényzet • 1275
Lator László: Zsinórpádlás • 1276
Tomaji Attila: Tájaim • 1283
makacssárga • 1284
Darányi Sándor: Rilke 1903-ban • 1285
Levél Arszenyij Tarkovszkijnak • 1286
Szentkuthy Miklós levelesládájából (*Válogatta
és szerkesztette Vajda Ágnes*) • 1287
Pósfai György: A fej • 1309
Sírok kilátással • 1310
Petrik Iván: A sosemvolt könyv • 1314
Demszky Gábor: Keleti Éden (*Részlet*) • 1315
Szabó Sándor: A kisérdalattin • 1329
Szaniszló Judit: Neszharisnya. Öltözz, fül! (II) • 1330

FIGYELŐ

Bazsányi Sándor–Keresztesi József: Két bíráló egy könyvről (Esterházy Péter: Semmi művészet) • 1350

Réz Pál: Magánlevél • 1357

Sántha József: Regény a báli szezonra (Závada Pál: Idegen testünk) • 1358

Fodor Géza: Békés Pál-olvasónapló • 1363

László Emese: Ördögöt a falra (GreCsó Krisztián: Tánciskola) • 1367

Borgos Anna: Íróné és íróő között (Fehér Judit: Asszonyok. Bródy Sándor feleségének története és írásai) • 1372

Bán Zoltán András: Személyes olvasat (Menyhért Anna: Elmondani az elmondhatatlant. Trauma és irodalom) • 1375

Csűrös Miklós: „Költő, aki ecsettel írja álmait” (Szabadi Judit: Gulácsy Lajos) • 1378

Csanádi-Bognár Szilvia: Gulácsy és a művei (Marosvölgyi Gábor: Gulácsy Lajos) • 1382

Kocziszkó Éva: Németh G. Béla emlékére (1925–2008) • 1387

Berecz Ágnes: Hantai Simon (1922–2008) • 1390

Csobó Péter György: Zoltai Dénes (1928–2008) • 1392

Bodor Ádám: Csiki László (1944–2008) • 1395

Megjelenik havonta. Felelős kiadó: Réz Pál. Vörösmarty Társaság
Levélcím: HOLMI c/o Réz Pál, 1137 Budapest, Jászai Mari tér 4/A
Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág
Előfizethető közvetlenül a postai kézbesítőknél, az ország bármely postáján,
Budapesten a Hírlap Ügyfélszolgálati Irodákban és a Központi Hírlap Centrumnál
(Bp. VIII., Orczy tér 1. Tel.: 06 1/477-6300; postacím: Bp. 1900)
További információ: 06 80/444-444; hirlapelofizetes@posta.hu
Előfizethető még postai utalványon Závada Pál címén (1092 Budapest, Ráday u. 11–13.)
Előfizetési díj fél évre 2500, egy évre 5000 forint, külföldön 50, illetve 100 euró
Tördelte: Kardos Gábor. Nyomtatta az ADUPRINT Kft. Vezető: Tóth Béláné

A HOLMI honlapja: www.holmi.org

ISSN 0865-2864

Ágh István

A NEMZEDÉK BEHAJÓZÁSA

Ha volt évfolyamtársam, **B** nem keres mostanában, talán attól fél, amiről én sem akarok hallani, s kerüljük egymást, nehogy kitudódjon, ami lassan megszokott ettől a kifelé tartó nemzedéktől. Velünk már semmi sem történik időnap előtt, miként a zöldből a sápadt levelek rég lehulltak, elég valamely éjszakai fagy, hirtelen támadt szél, s egymásba kapaszkodva rántjuk le a másikat fönről. Hát van miért aggódnom **B** miatt, hiszen barátságunk is egy végső búcsúra készülve újult meg, mikor a hozzánk csatlakozó **C**-vel elhatároztuk, hogy a nagybeteg **D**-t meglátogatjuk.

Látszatra kirándulni indultunk **D** falujába, ahova nyugdíjasan visszatelepült Budapestről. Ismerős volt a környék, csak már nem a vasútról gyalog, bár a Mecseken át, de Pécs felől érkeztünk busszal, s mintha idegen utcákba tévedtünk volna. Inkább a forróság idézte föl egykori otlétünket az ifjúság nyarából, s mintha az akkori kánikula tartana egyfolytában, s negyvenvalahány év összegyűlt tikkasztó hőségét ontja fejünkre. Közben egy beláthatatlan merényletre készülünk ezzel a kényszerű látogatással, hiszen fölöttébb szokatlan és gyanús, ha csak most jutott eszünkbe emlékezetes lakodalma óta, hogy fölkeressük. Ezért is szerettem volna késleltetni az érkezést, s mindhárman szorongtunk valamiképpen, s nem bántam, hogy nehezen találtunk oda, miután a kihalt faluban azt mondta egy járókelő: „Az a szegény? Nem húzza már sokáig.”

Az idők metszéspontján fogadott bennünket a csontra soványodott **D**, nagyszülők, szülők, lovak, baromfinép, kutya, pajta, diófa árnyékában. S a nyárszombati délben az anyai módra főzött tyúklevessel, rántott csirkéhez ültetett, s borral kínált, mintha saját halotti torát rendezné meg velünk. Ám a bajáról tapintatosan hallgattunk, látszott az szavak nélkül is, üvegesen villanó szemén, rézárnyalatú bőrén, mint valami feszélyező idegenség. A képzelgés túlzásait lassan visszafogta,

megnyugtatót ismerős magabiztossága, ahogy
beteljesedett életéről beszélt, kívánatossá színezte
hangjával még a halált is, amelyről nem szólt,
csak utalt rá virágba borult hegyességét illetően:
„Mikor a magasból utoljára láttam a Mecseket...”
ezt az átkozott tájat talpa alatt az udvarig,
hol a fönti verőfény annyi rózsát fakaszt,
amennyit a lenti uránium fekete sugárzása pusztít,
s annak hullat, akit majd hantjába porlaszt, s maga is
fertőz újabb generációkat egyre korábban.

Panasztalan és magától értetődő mozdulattal
dőlt hátra a heverőn, ahogy az aggok szoktak.
Fényképezéshez álltunk végül az udvaron.
A felvételt majd postán kapom **C**-től **D** temetése után,
hiába féltem úgy magunkat együtt látni, mint valami
titkos üzenetben közölte, hogy közülünk elsőnek ő következik,
s már csak ketten nézhetjük őt is **B**-vel.

Zárulhatna e vers visszatérően a kezdetéhez,
de még nem lehet befejezni az újabb fordulatok miatt,
melyek más ágon, mégis ugyanúgy folytatódnak,
miként a halál szomszédsága mindig bajt hoz valakire,
ahogy **E** és **F** barátaimmal meglátogattuk **X**-et,
majd **E**-vel együtt végbúcsút vettünk **F**-től,
és nemsokára **E**-t is át kellett fordítanom fektében,
aztán a koporsójánál állnom, az őt követő **G** nélkül.
És **B** sem jelentkezik mostanában,
talán attól fél, amiről én sem akarok hallani.

Kántor Péter

SZERELMES TRIPTICHON

1

Minket Andersen írt: te új, feszes trikódban
gyors léptekkel közeledsz messziről:
mint karcsú vitorlás tükörsíma vizen.
S én kőből rakott parti bástya módján
várlak mozdíthatatlanul, sziklaszilárdan.
Az órám nézem: késel, már megint,
de mindegy; nem teszem szóvá ez egyszer.

Az évek telnek-múlnak, meglehet,
 de te csak jössz, tükörsima vizen,
 és szerelmünkön nem fog az idő,
 mondjanak mások bármit, hogy így meg úgy,
 a tekintet elkószál jobbra-balra,
 s hol ezt, hol azt vesz észre a bámuló szem:
 új csípőt, vállat, új térdet, bokát,
 s új szájból új édes szót hallani.
 Megesik, mondjuk, de minket Andersen írt.
 Nekem te vagy a táncosnőm örökre,
 ámbátor késel megint, és szokás szerint
 mindkét karod a levegőbe nyújtod,
 mert balett-táncosnő vagy, én pedig –
 ki más? rendíthetetlen ólomkatonád.

2

De egy napon, épp hangversenyre menvén,
 feltűnt nekem, oldalról és kicsit
 kancsítva nézve, az az ismerős pár
 a Nagymező utcában, ahogy némán,
 dühödten siet az egyik, s a másik
 szándékosan lassítva lemarad,
 s az ősbűnököt számlálja az ujján,
 nehogy véletlen egyet is kihagyjon,
 nehogy valami rosszból kimaradjon.
 Egy szappanoperából ismerősek:
 huszadik rész, kora esti idill;
 az egyik most átmegy a piroson,
 a másik kivár, jön a kocsisor,
 aztán csak nézik egymást messziről,
 a Kiskörút két oldaláról,
 mint két teniszező egy játszma közepén:
 most ki adogat? te vagy én?
 s közben elered a hideg eső,
 fúj a szél, „Csukd már össze a kabátod!”,
 „Nem csukom!” – de hisz ezek mi vagyunk:
 ott mész a túloldalon, és emitt én.

3

Egy ócska tévéfilmet bámulsz önfeledten,
 s látom, hogy párás, könnyes a szemed.
 Uramisten, mire pazarolod,
 ez jár az eszemben, a könnyedet.
 S hogy nappal, nehéz súlyokat cipelve,

milyen szigorú, kemény volt az arcod.
 Rám nézel, védekezőn mosolyogsz,
 mint aki szégyelli, hogy feladott egy harcot.
 Sírj csak! Jó sírni; sírj most utólag, és előre,
 ki tudja, mikor lesz új alkalom rá.
 Főzők egy teát. Vagy inkább igyunk bort?
 Akarsz valamit enni hozzá?
 Vajon megtennél-e még bármit értem,
 mint szerelméért a filmbeli hősnő?
 És én, én mit tennék meg? Hozok egy kis sajtot.
 Nem látod? A nő bugyuta, a pasas önző.
 És az egész történet, az is milyen lapos!
 Ahogy futnak az árnyékuk elől!
 Miben reménykednek ezek ketten?
 A pasas mindig álmodozik, a nő mindig bedől.
 Mi közünk hozzá? Mindegy. Na, ne sírj már!

Gelléri Andor Endre

ROMBOLÁS

Elhalt a szél, amely havat söpört alá a csillaglevelekről; a föld lassan megfordult a hóhullásban, és rózsaszín szőlőszemnek néz ki. Mindenhonnan harangok mondják: itt a reggel! Induljunk munkába, kelmefestők, és nevéssünk azon, hogy ez a kis hordó itt, a rézüst alatt mennyi színt ivott reggel óta! Ki öntötte bele? Te, aki bő bársonynadrágban és öt centi vastag fatalpú cipőben épp a bázikus Methylenblaut oldod? Vagy pedig én, akinek kicsit hull a haja, s micsoda hosszú szálban: mostan talán a leghosszabb ütődik a kis hordó tükrére. Talán művész vagyok vagy hús fa, barna sűrű lombbal?! Dehogysis! olykor villámló, de rövidlátó szemű jófiú, aki álmokról írt. No, nincsen sok haszna belőle, hát amellet munkás is, bejár az Almeroth úr mosodájába! Mennyit keres? – kérdezed. Mit kereshet egy fiatal segéd, ha fukar kéjenc a gazda, ha a gyomorrákos üzletvezető nem az ő szeretője. Noha olykor előtte is megigazította a harisnyakötőjét.

Hát kinek a szeretője az üzletvezető? Aztán milyen, hogy néz ki? Te! A szemei idegesen kilógnak a pillák alól, de a mellébe beleharapnál! Fehér, és megremeg, ha lép. Ezt biztosan Almeroth úrtól hallottad, a lecsapott vállú, lúdlábon surranó főnöktől. Vagy egy már eltávozott fűtőtől, akinek csak az emléke ég, lobog a kazánok között, erős volt, és a hófehér ruhás, galléros lányok tudják, mért ver-üt szívük a kazánház előtt! Talán a hideg betonon, hamu, kígyóarcú parázs között heverték eszméletlen csókkal az üzletvezető és a fűtő? Lehet, lehet... de most az alacsony, lelógó ajkú és négerhajú kelmefestővel bujkál az ágyba.

Így gondolkozik a fiatal kelmefestősegéd, s hull, hull a haja. Esetleg régen fürdött vagy éhezik. Nincs sok pénze, az bizonyos, de halmokban alusznak otthon a könyvei, szakálluk nőtt porból, nyugalomból.